

رابطه‌ی باورهای غیرمنطقی با پذیرش اجتماعی و سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه سوم دوره متوسطه‌ی شهر همدان

سعیدترکمان^۱، احسان سهل‌البیع^۲

^۱کارشناسی ارشد، روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد همدان.

^۲کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه علامه طباطبائی.

نام نویسنده مسئول:

سعیدترکمان

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۲۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۲/۲۵

چکیده

هدف این پژوهش بررسی رابطه‌ی باورهای غیرمنطقی با پذیرش اجتماعی و سازگاری تحصیلی در دانش‌آموزان دختر پایه سوم دوره متوسطه‌ی شهر همدان بود. پژوهش حاضر یک مطالعه پیمایشی از نوع همبستگی است. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه دانش‌آموزان دختر پایه سوم متوسطه شهر همدان شامل ۲۷۲۰ نفر بوده است. حجم نمونه توسط جدول کرجسی و مرگان برابر ۳۳۸ نفر برآورد و نمونه‌های آماری با استفاده از شیوه‌ی نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شده‌اند. برای جمع‌آوری اطلاعات از سه پرسشنامه استاندارد، مقیاس سازگاری تحصیلی آزمون شخصیتی کالیفرنیا، پرسشنامه پذیرش اجتماعی کراون و مارلو و پرسشنامه ۴ عاملی باورهای غیرمنطقی استفاده شد. داده‌ها با استفاده از آزمون آماری رگرسیون خطی به شیوه ورود آنالیز گردید. نتایج به‌دست‌آمده نشان داد که: باورهای غیرمنطقی به‌صورت منفی بر سازگاری تحصیلی و پذیرش اجتماعی دانش‌آموزان اثرگذار است؛ اما در تبیین هر دو متغیر، عامل چندان کارآمدی نیست و نمی‌توان به‌وسیله این متغیر پیش‌بین، دو متغیر ملاک را تبیین نمود؛ اما متغیر پذیرش اجتماعی بسیار موفق‌تر از باورهای غیرمنطقی می‌تواند سازگاری تحصیلی را تبیین و پیش‌بینی نماید.

واژگان کلیدی: باورهای غیرمنطقی، پذیرش اجتماعی، سازگاری تحصیلی.

مقدمه

روان‌شناسان سازگاری فرد را در برابر محیط موردتوجه قرار داده و ویژگی‌هایی از شخصیت را به‌نجار تلقی کرده‌اند که به فرد کمک می‌کند تا خود را با جهان پیرامون خویش سازگار سازد، یعنی با دیگران در صلح و صفا زندگی کند و جایگاهی برای خود به دست آورد (اتکینسون^۱ و همکاران، ترجمه براهنی و همکاران، ۱۳۸۵). فرهنگ جامع روان‌شناسی، سازگاری را به این نحو تعریف می‌کند: «به‌طور کلی رابطه‌ای که هر ارگانیسم نسبت به وضع موجود با محیط خود برقرار می‌سازد». این اصطلاح معمولاً در رابطه با سازگاری اجتماعی^۲ و روان‌شناختی به‌کاربرده می‌شود و در چنین مواردی مفهوم مثبت دارد. مفهوم ضمنی آن است که فرد درگیر فرآیندی مستمر و پرمایه برای ابراز استعدادهای خود، واکنش نسبت به محیط و درعین‌حال تغییر دادن آن به‌گونه‌ای مؤثر و سالم است (پور افکاری، ۱۳۸۰). سازگاری دارای عرصه‌های مختلفی است، سازگاری در انتقال به محیط یا موقعیت جدید، سازگاری در روابط بین فردی و سازگاری در موقعیت‌های آموزشی که از آن تحت عنوان سازگاری تحصیلی یاد می‌شود. درواقع سازگاری تحصیلی ناظر به توانمندی فراگیران در انطباق با شرایط و الزامات تحصیلی و نقش‌هایی است که مدرسه به‌عنوان یک‌نهاد اجتماعی فراوی آنان قرار می‌دهد (پیتوس، ۲۰۰۱، به نقل از تجلی واردستانی). سازگاری تحصیلی یا آموزشی مجموعه واکنش‌هایی است که توسط آن یک فرد ساختار خود را برای پاسخی موزون به شرایط محیط آموزشگاه و فعالیت‌هایی که آن محیط از دانش‌آموز می‌خواهد تغییر دهد. درنتیجه هر عاملی که پاسخگویی را در محیط جدید با مشکل روبرو نماید زمینه‌ای برای ناسازگاری او فراهم خواهد ساخت؛ بنابراین ضوابط سازگاری مدرسه‌ای دانش‌آموزان باید در مدرسه و فعالیت‌های موردنظر آن بررسی گردد. دانش‌آموزی که بتواند به این ضوابط پاسخ مثبت دهد سازگار و کسی که نتواند به این ضوابط پاسخ مثبت دهد ناسازگار قلمداد می‌شود (یمینی دوز سرخابی، ۱۳۷۱). ازجمله چالش‌هایی که دانش‌آموزان هنگام ورود به محیط آموزشی پیش روی دارند، تفکرات آن‌ها در ارتباط با توانایی کنار آمدن با الزاماتی است که بر سازگاری‌شان تأثیرگذار می‌باشد (زیچوسکی، ۲۰۰۷). دوره تحصیل، دوره‌ای از زندگی است که در آن تغییرات شناختی و اجتماعی سریعی اتفاق می‌افتد. کنار آمدن با چنین تغییراتی مستلزم آن است که فرد از توانایی سازگاری مناسبی برخوردار باشد (اسپیر، ۲۰۰۰، به نقل از تجلی و اردستانی، ۱۳۸۹).

همچنین پذیرش اجتماعی یکی از نیازهای روانی بشر، به‌ویژه نسل جوان می‌باشد، نوجوانان به رفاقت و پذیرش در جمع دوستان، دوستی باهمسالان و جذب گروهی اهمیت فراوانی می‌دهند. وقتی پذیرش و مقبولیتی را که در جستجویش بودند تا حدودی دریافت کردند احساس لذت می‌نمایند که این امر می‌تواند در کیفیت شکل‌گیری شخصیت آنان اثرگذار باشد. سلامت و تعادل روانی نسل جوان از آثار ارزنده‌ی پذیرش اجتماعی است (کلانتری، ۱۳۸۸). در این سال‌ها دوستی‌ها استحکام می‌یابند و به شکل‌های مختلف رفاقت، صمیمیت، احساس تعلق به گروه زنده‌دلی و جنب‌وجوش خود را نشان می‌دهند. در حقیقت عوامل اجتماعی زیادی ازجمله، رفتار گروهی همسالان، نقش نظام‌های اجتماعی‌های قدرت و سازمان مدرسه تأثیر فراوانی بر یادگیری و پیشرفت شاگردان باقی می‌گذارند (ایران پور مبارکه، ۱۳۸۱). از طرفی اگر نوجوان در جمع همکلاسی‌هایش فاقد جایگاه اجتماعی مطلوب و منزلت متناسب با آنچه گمان می‌کند باشد، کارکرد اصلی وی یعنی کسب دانش و پیشرفت تحصیلی مختل می‌شود و وی به دلیل این که درمی‌یابد موردتوجه و علاقه دیگران نیست، تمایل به انزوا و تنهایی پیدا می‌کند و از میزان ارتباطات اجتماعی خود تا حد زیادی می‌کاهد. همین حالت گوشه‌گیری و گریز از دیگران، به‌تدریج تصورات منفی از خود، احساس عدم کارایی و بی‌کفایتی همراه با کاهش در عزت‌نفس را در فرد نضج می‌دهد و درنتیجه خود را ناتوان از مواجهه با مشکلات و حل آن می‌بیند (نجاریان و ابراهیمی قوام، ۱۳۶۹). در سال‌های اخیر انجمن کانادایی بهداشت روانی، در تعریف سلامت روانی در بخش بازخوردهای مربوط به دیگران، به پذیرش توسط دیگران (پذیرش اجتماعی) اشاره نموده است. طبق تحقیقات اورلانسکی^۳ (۲۰۰۶) کسانی که می‌خواهند همواره مورد تأیید و پذیرش دیگران واقع شوند، آن‌ها به معنی مرسوم، وابسته به دیگران هستند و قادر به یافتن امنیت و سلامتی نخواهند بود (الیس و هارپر^۴، ترجمه‌ی، ری‌شهری، ۱۳۸۰).

1. Atkinson
2. social Adjustment
3. Orlanskey
4. Ellis & Harper

ویژگی‌های روان‌شناختی انسان‌ها ارتباط زیادی با شرایط اجتماعی آن‌ها دارد، هرچند برای شناسایی عوامل مرتبط با سازگاری تلاش‌های زیادی صورت گرفته است، اما این تلاش‌ها کمتر متوجه شناسایی نقش نظام باورها و نگرش‌های افراد بوده است. در روانشناسی شناخت اعتقاد بر این است که تفکر و به مفهوم وسیع‌تر شناخت، نقش اساسی و مهمی در چگونگی بروز رفتار فرد ایفا می‌کند همچنان که نظریه عقلانی- عاطفی رفتاری الیس انواع باورهای غیرمنطقی را به‌عنوان عامل اصلی مشکلات انسان معرفی می‌کند (معمدین و عبادی، ۱۳۸۶). باورهای غیرمنطقی الیس (۱۹۷۰) عبارت‌اند از ۱- توقع تأیید از دیگران ۲- انتظارات بیش‌ازحد از خود ۳- سرزنش کردن خود و دیگران ۴- واکنش به درماندگی همراه با ناکامی ۵- بی‌مسئولیتی هیجانی ۶- توجه مضطربانه ۷- اجتناب از مشکل ۸- وابستگی ۹- درماندگی در برابر تغییر ۱۰- کمال‌گرایی، از نظر الیس و هارپر باورهای غیرمنطقی بر روی تقریباً تمامی ابعاد زندگی انسان و حتی سلامت روانی افراد در درازمدت آثار مخرب داشته، حتی می‌تواند در درازمدت باعث ایجاد اضطراب و انواع اختلالات روانی گردند که زندگی اجتماعی یا سازگاری وی با محیط اطراف را مختل می‌کند (معمدین و عبادی، ۱۳۸۶). پژوهش‌ها نشان داده‌اند این باورها در موقعیت‌های مختلفی مانند پیشرفت، ارتباط با دیگران، عملکرد، شغل و سلامتی به‌کاررفته و بر آن‌ها اثر می‌گذارد (دی لورنزو و همکاران، ۲۰۰۷).

یکی از متغیرهایی که رابطه آن با باورهای غیرمنطقی موردتوجه قرارگرفته سازگاری می‌باشد. از این منظر، افکار انسان تأثیر مستقیمی روی سازگاری دارند. باور فرد در مورد خود، فرد یا افراد مقابل و ماهیت تعاملات و ارتباط‌های او با این مثلث تعیین‌کننده سطح سازگاری وی بشمار رفته (استاکرت و بورسیک، ۲۰۰۳) است.

سازگاری با محیط‌های مختلف نیاز به مهارت‌های خاصی دارد. یکی از محیط‌هایی که گروه بزرگی از نوجوانان باید با آن تطابق یابند، مدرسه است. مدرسه محیطی اجتماعی با ویژگی‌های خاصی است که سازگار شدن با آن نیازمند مهارت‌ها، باورها و نگرش‌های جدیدی است تا به تطابق فرد با آن کمک کند (چونگ عبدالله^۵ و همکاران، ۲۰۰۹). دانش‌آموزانی که در سازگاری با مدرسه مشکل داشته باشند با مسائل مختلفی مانند افت تحصیلی و پیشرفت پایین، ترک تحصیل، افسردگی، اضطراب، انزواجویی، سوءمصرف مواد و درگیری با دیگران و قانون دست‌به‌گریبان هستند (کیاروچی^۶ و اسکات، ۲۰۰۶) عوامل فشارزای اجتماعی متعددی (روابط انسانی جدید، درس‌های جدید، نگرانی از آینده، حتی دوری از خانواده و اسکان در محیط‌هایی غیر از خانواده) در محیط مدرسه وجود دارند که می‌توانند مشکلات سازگاری جدی ایجاد نمایند. افراد برای اینکه بتوانند با چنین موقعیت‌هایی سازش یابند از راهبردهای شناختی و رفتاری مختلفی بهره می‌گیرند (هیگینز و اندلر^۷، ۱۹۹۵).

تلاش محقق دریافتن سوابق پژوهشی مرتبط با متغیرهای این پژوهش حاکی از فقدان و عدم انجام پژوهش‌های قبلی در این خصوص بود اما از آنجاکه ارتباط منطقی بین مؤلفه‌های شناختی با مفاهیم مرتبط و نزدیک با سازگاری و پذیرش اجتماعی توسط پژوهشگران موردبررسی قرا گرفته است که به آن‌ها اشاره می‌گردد: مولتون، براون و لنت^۸ (۱۹۹۱)، در پژوهشی فرا تحلیلی به این نتیجه دست یافتند که باور خودکارآمدی تعیین‌کننده عملکرد و ماندگاری در محیط تحصیل می‌باشد و دانش‌آموزانی که از نظر خودکارآمدی در سطوح بالاتری هستند در حل مسائل توانا تر بوده و دارای سازگاری تحصیلی بیشتری هستند. دانش‌آموزانی که با اطمینان از توانایی‌شان در انجام مناسب تکالیف محوله وارد محیط آموزشی می‌شوند به‌طور معنی‌داری بهتر و سازگارتر از دانش‌آموزان دیگر عمل می‌کنند. سوئیتزر (۱۹۹۲)، به نقل از ایرانپور مبارکه، (۱۳۸۱) درباره ارتباط بین مفهوم خود و سازگاری روانی نوجوانان تحقیقی انجام داد. نتایج نشان داد که نوجوانانی که دارای اختلال در سازگاری بودند، نمرات مفهوم خود پایین‌تری داشتند. بریچز و رویگ^۹ (۱۹۹۷) در پژوهشی به‌منظور بررسی نقش تفکرات غیرمنطقی بر تعلل تحصیلی دانش‌آموزان به این نتیجه دست یافتند که بین تعلل تحصیلی دانش‌آموزان با تفکرات غیرمنطقی آنان رابطه و همبستگی وجود دارد. آن‌ها پس از آموزش سه‌هفته‌ای اصلاح تفکرات غیرمنطقی، بهبود قابل‌ملاحظه‌ای را در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان مشاهده نمودند. همچنین وان دام و مرتنس (۲۰۰۰)، روابط علی بین خود پنداره تحصیلی و پیشرفت تحصیلی را در پنج ناحیه از فلמי‌نگ طی ۷ سال دنبال

5. Stackert & Bursik

6. Chong Abdullah

7. Ciarrochi & Scott

8. Higgins & Endler

9. Multon, Brown & Lent

10. Bridges & Roig

کردند. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که خود پنداره تحصیلی قبلی پیشرفت بعدی را شکل می داد، ضمناً ارتباط مؤثر خود پنداره با پیشرفت تحصیلی تحت تأثیر نفوذ انگیزش خود پنداره تحصیلی بود. یافته های پژوهش اونولا، استاتین و نورمی^{۱۱} (۲۰۰۰) نشان داد که باور ضعیف به کارآمدی خود، موجب عدم سازگاری در مدرسه و باعث مشکلات رفتاری درون و برون فردی می گردد (به نقل از اردلان و حسین چاری، ۱۳۹۰). بالتر (۲۰۰۲) نیز در پژوهشی رابطه ی بین خود پنداره و سازگاری تحصیلی را در دانشجویان آمریکایی بررسی نمود. نتایج نشان داد که برداشت دانشجویان از توانایی عقلی خود و توانایی پیدا کردن دوستان جدید به طور کلی می تواند سازگاری تحصیلی را پیش بینی کند.

همچنین بندورا بیان کرد میزان خود اثرمندی عامل مهمی در پیش بینی طیفی از رفتارهاست. او در تحقیقات خود نشان داد، نوجوانانی که خود اثرمندی (ادراک فرد از توانایی خود در انجام یک فعالیت، ایجاد یک پیامد و مقابله و کنترل یک موقعیت) تحصیلی و اجتماعی بیشتری دارند بیشتر مورد پذیرش همسالان قرار می گیرند (بندورا و همکاران، ۱۹۹۶). تحقیقات هادلی^{۱۲} (۲۰۰۲) حاکی از آن است که هرچه پذیرش اجتماعی در دانش آموز بیشتر باشد، تمایل به ماندگاری در تحصیل بیشتر و بالعکس با کاهش پذیرش اجتماعی، احتمال ترک تحصیل آنان افزایش می یابد. لویز و دوبایس^{۱۳} (۲۰۰۵) نشان داده اند که دانش آموزان توانمند در برقراری روابط دوستانه با همسالان، بیشتر از سایرین به مدرسه علاقه مند بوده و دارای عملکرد و سازگاری تحصیلی بهتری می باشند. همچنین یافته های کاپور^{۱۴} (۲۰۰۵)، به نقل از اردلان و حسین چاری، ۱۳۹۰) نشان دهنده آن است که مهارت های ارتباطی ضعیف دانش آموزان سبب مشکلات تحصیلی می گردد. از این رو افزایش مهارت های ارتباطی و برقراری جو دوستانه به عنوان یکی از استراتژی های مورد استفاده جهت برقراری سازگاری با محیط مدرسه محسوب می شود. معتمدین و عبادی (۱۳۸۶) در بررسی نقش باورهای غیرمنطقی و پرخاشگری بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان پسر دوره ی متوسطه به این نتیجه رسیدند که باورهای غیرمنطقی با پرخاشگری رابطه مثبت و با عملکرد تحصیلی رابطه منفی معنی دار دارد. همچنین نتایج پژوهش اردلان و حسین چاری (۱۳۹۰) بیانگر آن بود که باور خود کارآمدی به طور مثبت سازگاری تحصیلی دانش آموزان را پیش بینی می کند.

نتایج حاصل از تحقیق ثمری و لعلی فاز (۱۳۸۴) با عنوان مطالعه ی اثربخشی آموزش مهارت های زندگی بر استرس خانوادگی و پذیرش اجتماعی نشان داد که آموزش مهارت های زندگی موجب بهبود نسبی شاخص های سلامت روانی (استرس خانوادگی و پذیرش اجتماعی) در گروه های شرکت کننده شده است. محمودیان (۱۳۸۶) در پژوهشی تحت عنوان تأثیر آموزش مهارت های زندگی با رویکرد قرآنی بر افسردگی، پذیرش اجتماعی و عملکرد تحصیلی نشان داد که آموزش مهارت های زندگی و تمرینات کارگاهی آن بر پذیرش اجتماعی و عملکرد تحصیلی تأثیر مثبت داشته است. کلانتری (۱۳۸۸) تحقیقی با عنوان رابطه پذیرش اجتماعی و سلامت روانی دانشجویان انجام داده است. نتایج تحقیق به بیانگر این بوده است که بین پذیرش اجتماعی و سلامت روانی همبستگی معنی دار وجود دارد. نتایج بررسی ایرانپور مبارکه (۱۳۸۱) در رابطه ی بین دوستی های دوجانبه، پذیرش همسالان، خود پنداره و سازگاری اجتماعی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر حاکی از این بود که هیچ گونه رابطه مثبت معناداری بین خود پنداره و دوستی های دوجانبه و خود پنداره با پذیرش همسالان وجود ندارد. همچنین اخلاصی (۱۳۸۷) در تحقیقی با عنوان مدیریت بدن و پذیرش اجتماعی به این نتیجه دست یافته است که پذیرش اجتماعی یک فرد تا حدود زیادی از شخصیت درونی و افکار وی نشأت گرفته و ریشه در افکار و باورهای وی دارد چنانکه افکار و باورهای غیرمنطقی می تواند همچون حصاری انسان را از جامعه جدا نموده و باعث منزوی شدن وی گردد.

اینک با توجه به مطالب مورداشاره در اهمیت سازگاری تحصیلی و پذیرش اجتماعی به عنوان بخش مهمی از زندگی دانش آموزان و نقش این دو متغیر در بهبود سلامت روانی و عملکرد تحصیلی هدف اصلی این پژوهش تعیین رابطه باورهای غیرمنطقی با پذیرش اجتماعی و سازگاری تحصیلی در دانش آموزان دختر پایه ی سوم دوره ی متوسطه شهر همدان می باشد. بر همین اساس ۵ سؤال پژوهشی به شرح زیر تهیه و مورد بررسی قرار گرفت. اول: آیا باورهای غیرمنطقی می تواند پذیرش اجتماعی دانش آموزان دختر را پیش بینی کند؟ دوم: آیا باورهای غیرمنطقی می تواند سازگاری تحصیلی دانش آموزان دختر را پیش بینی کند؟

11. Aunola, Stattin, and Nurmi

12. Hudley

13. Lopez & Dubois

14. Kariv

سوم: سهم کدامیک از باورهای غیرمنطقی در پیش‌بینی پذیرش اجتماعی دانش‌آموزان دختر بیشتر است؟ چهارم: سهم کدامیک از باورهای غیرمنطقی در پیش‌بینی سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان دختر بیشتر است؟ پنجم: آیا پذیرش اجتماعی می‌تواند سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان دختر را پیش‌بینی کند؟

روش پژوهش

این پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی است. در این پژوهش باورهای غیرمنطقی به‌عنوان متغیر پیش‌بین و پذیرش اجتماعی و سازگاری تحصیلی به‌عنوان متغیر ملاک محسوب می‌باشند. جامعه‌ی آماری این پژوهش، تمامی دانش‌آموزان دختر پایه‌ی سوم دوره‌ی متوسطه‌ی شهر همدان در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۹۱ بودند. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان^{۱۵} برابر با ۳۳۸ نفر برآورد گردیده است. برای نمونه‌گیری از شیوه خوشه‌ای چندمرحله‌ای استفاده گردید. به‌گونه‌ای که از هریک از نواحی یک و دو آموزش و پرورش همدان سه دبیرستان به‌صورت تصادفی انتخاب شد سپس به‌صورت تصادفی از بین دانش‌آموزان دختر پایه‌ی سوم انتخاب گردید؛ و دانش‌آموزان پس از جلسه توجیهی سه پرسشنامه‌ی سازگاری تحصیلی، پذیرش اجتماعی و باورهای غیرمنطقی را تکمیل کردند.

ابزار پژوهش:

۱) مقیاس سازگاری تحصیلی:

برای سنجش سازگاری تحصیلی از زیر مقیاس سازگاری تحصیلی آزمون شخصیتی کالیفرنیا (تراپ، کلارک، و تایگز، ۱۹۵۳) استفاده می‌شود. هر بخش آزمون شامل شش بعد و ۹۰ سؤال و هر بعد دارای ۱۵ سؤال است. ابعاد سازگاری اجتماعی به ترتیب شامل قالب‌های اجتماعی، مهارت‌های اجتماعی، علائق ضداجتماعی، روابط خانوادگی، روابط مدرسه‌ای و روابط اجتماعی است. خرده مقیاس سازگاری تحصیلی که در این تحقیق مورد استفاده قرار گرفت، شامل ۱۵ سؤال بود که در مقابل هر کدام از دو گزینه «بلی» و «خیر» قرار دارد و آزمودنی با انتخاب یکی از گزینه‌ها، پاسخ موردنظر خود را مشخص می‌کند. اعتبار و روایی این ابزار در مطالعات بسیاری مورد تأیید قرار گرفته است (به‌طور مثال حقیقی و شکرکن، ۱۳۸۱، بردستانی، ۱۳۸۳، تجلی و اردستانی، ۱۳۸۹). در تحقیق حاضر نیز برای سنجش اعتبار آزمون از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب اعتبار حاصله ۰/۷۱ محاسبه گردید.

۲) پرسشنامه پذیرش اجتماعی کراون و مارلو:

این مقیاس دارای ۳۳ سؤال است که به‌صورت صحیح یا غلط پاسخ داده می‌شود. پاسخ‌های آزمودنی‌ها به‌وسیله کلید مقیاس تطبیق داده می‌شود و جمع مطابقت پاسخ‌ها با کلید مقیاس نتیجه کلی را برای هر فرد مشخص می‌کند. در این مقیاس اشخاصی که بین صفر تا ۸ امتیاز به دست آورند، اشخاصی هستند که پاسخ‌های آنان پذیرش اجتماعی را به دنبال ندارد و احتمالاً مورد طرد قرار می‌گیرد. اشخاصی که بین ۹ تا ۱۹ امتیاز به دست آورند به‌طور متوسط دارای پذیرش اجتماعی هستند و رفتارهای آنان با قواعد و هنجارهای اجتماعی مطابقت می‌کند. اشخاصی که نمره‌های آنان بین ۲۰ تا ۳۳ امتیاز باشد، نشان‌دهنده‌ی آن است که رفتار واقعی آنان با قواعد و هنجارهای اجتماعی سازگاری بالایی دارد (گنجی، ۱۳۸۴). ضریب اعتبار این پرسشنامه با روش اجرای مجدد بالاتر از ۰/۸۰ بوده است. از نظر روایی نیز این آزمون با سایر ابزارهای روان‌شناختی که برای اندازه‌گیری پذیرش اجتماعی طراحی شده است، همبستگی بالا و قابل قبول نشان داده است (گنجی، ۱۳۸۴). ضریب پایایی آزمون در پژوهش ثمری و لعلی فاز (۱۳۸۴) برابر با ۰/۷۴ گزارش گردیده است. در تحقیق حاضر نیز برای سنجش اعتبار آزمون از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب اعتبار حاصله ۰/۷۴ محاسبه گردید.

¹⁵. Krejcie & Morgan

۳) پرسشنامه چهار عاملی باورهای غیرمنطقی اهواز (IBT-A۴)

این پرسشنامه دارای ۴۰ سؤال می‌باشد. عبادی و معتمدین (۱۳۸۴) پرسشنامه چهار عاملی باورهای غیرمنطقی اهواز (IBT-A۴) را از روی پرسشنامه ۱۰ عاملی باورهای غیرمنطقی جونز (۱۹۶۹) به روش تحلیل عوامل ساختند. برای سنجش پایایی آزمون و همسانی درونی چهار عامل استخراج شده از ضریب آلفای کرونباخ و روش تصنیف استفاده کردند. بر اساس نتایج به دست آمده ضرایب همسانی درونی چهار عامل رضایت بخش است. ضریب روایی آزمون از روش روایی همگرا (اجرای همزمان دو آزمون IBT-A۴ و IBT) ۰/۸۷، برآورد گردید که این ضریب در سطح ۰/۰۱ نیز معنی دار بوده است. عبادی و معتمدین (۱۳۸۴) برای بررسی دقیق تر پایایی ضرایب آزمون، از روش آلفای کرونباخ و تصنیف استفاده کردند که به ترتیب برای کل پرسشنامه (۰/۷۵۹ و ۰/۷۶۲) به دست آمد خرده عامل درماندگی در برابر تغییر (۰/۸۰ و ۰/۸۲)، توقع تأیید از دیگران، (۰/۸۱ و ۰/۸۴)، اجتناب از مشکل، (۰/۷۳ و ۰/۷۴)، بی مسئولیتی هیجانی، (۰/۷۵ و ۰/۷۲) به دست آمده است. در تحقیق حاضر ضریب اعتبار حاصله از آلفای کرونباخ ۰/۸۷ محاسبه گردید.

یافته‌های پژوهش:

یافته‌های این تحقیق در دو بخش توصیفی و مربوط به سؤال‌های پژوهش ارائه می‌شوند.

الف: یافته‌های توصیفی:

جدول ۱. توصیف اطلاعات متغیرهای پژوهش. (n=338)

متغیر	میانگین	انحراف معیار	واریانس
سازگاری تحصیلی	۸/۴۴	۲/۴۳۳	۵/۹۲۱
پذیرش اجتماعی	۱۸/۵۷	۳/۹۸	۱۵/۸۴۳
عامل اول	۴۶/۸۲	۹/۴۷۲	۸۹/۷۲
عامل دوم	۳۳/۳۲	۴/۸۶	۲۳/۶۴
عامل سوم	۱۴/۹۹	۳/۹۵	۱۵/۶۲
عامل چهارم	۲۸/۷۸	۵/۴۱	۲۹/۲۶
کل	۱۲۷/۳۵	۱۸/۵۵۹	۳۴۴/۴۲

همان‌طور که در جدول ۱ ملاحظه می‌شود، میانگین کل نمرات آزمودنی‌ها در آزمون سازگاری تحصیلی، پذیرش اجتماعی و چهار عامل باورهای غیرمنطقی به ترتیب ۸/۴۴، ۱۸/۵۷ و ۱۲۷/۳۵ می‌باشد همچنین سایر متغیرها از قبیل واریانس، انحراف معیار و تعداد آزمودنی‌ها در این جدول مشاهده می‌شود.

ب: یافته‌های مربوط به سؤال‌های پژوهش

جهت اطمینان از کاربرد صحیح آزمون‌ها از آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف^{۱۶} استفاده شد. از آنجایی که میزان آماره به دست آمده در هر هفت متغیر مورد بررسی با میزان خطایی بیش از حد استاندارد ۰/۰۵ محاسبه گردید، نشان دهنده عدم وجود تفاوت معنادار در سطوح هر هفت متغیر و به هنجار بودن داده‌های مربوطه می‌باشد. همچنین برای بررسی استقلال مانده‌ها از همدیگر، برای کلیه سؤال‌های پژوهشی از آزمون دوربین واتسون استفاده شده است از آنجایی که مقدار به دست آمده بین ۱/۵ تا ۲/۵ است، بنابراین می‌توان استقلال مانده‌ها از یکدیگر را تأیید نمود.

آزمون پرسش‌های تحقیق:

آزمون سؤال اول:

آیا باورهای غیرمنطقی می‌تواند پذیرش اجتماعی دانش‌آموزان دختر را پیش‌بینی کند؟

جدول ۲. تحلیل رگرسیون خطی متغیر مؤثر بر پذیرش اجتماعی

منابع تغییرات	df	SS	MS	F	P.Value
بین گروهی	۱	۶۰۵/۱۷۶	۶۰۵/۱۷۶	۴۲/۹۵۴	۰/۰۰۱
درون گروهی	۳۳۶	۴۷۳۳/۸۹۲	۱۴/۸۹		
کل	۳۳۷	۵۳۳۹/۶۸			
مدل	R	R ²	SD	دوربین واتسون	
۱	-۰/۳۳۷	۰/۱۱۳	۳/۷۵۴	۱/۷۴۴	
سازگاری تحصیلی	عامل مشترک غیراستاندارد		عامل مشترک استاندارد		
	B		SD	Beta	T
ثابت	۲۷/۷۶	۱/۴۱۸		۱۹/۵۸	۰/۰۰۱
باورهای غیرمنطقی	-۰/۰۷۲	۰/۰۱۱	-۰/۳۳۷	-۶/۵۵۴	۰/۰۰۱

خلاصه آماره‌های تحلیل ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۱۱ درصد از پراکندگی ایجادشده در پذیرش اجتماعی توسط متغیر باورهای غیرمنطقی توجیه می‌شود و به طریقی متغیر پیش‌بین رابطه خطی با متغیر ملاک را نشان می‌دهد. از طرفی مقدار همبستگی متغیرها ($R = -0/337$) نشان می‌دهد که از مدل رگرسیون خطی مذکور به‌خوبی می‌توان برای پیش‌بینی استفاده نمود. با توجه به آماره ($P > 0/005$ و $F = 42/954$) نتیجه گرفته می‌شود که مدل رگرسیونی معنادار می‌باشد. ضریب رگرسیونی استانداردشده (Beta) بیانگر این است که متغیر پیش‌بین باورهای غیرمنطقی به میزان $-0/337$ متغیر ملاک را تبیین می‌کند.

آزمون پرسش دوم:

آیا باورهای غیرمنطقی می‌تواند سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان دختر را پیش‌بینی کند؟

جدول ۳. ضرایب رگرسیون خطی متغیر مؤثر بر سازگاری تحصیلی

منابع تغییرات	df	SS	MS	F	P.Value
بین گروهی	۱	۴۲/۴۹۶	۴۲/۴۹۶	۷/۳۱۱	۰/۰۰۷
درون گروهی	۳۳۶	۱۹۵۲/۹۳۶	۵/۸۱۲		
کل	۳۳۷	۱۹۹۵/۴۳۲			
مدل	R	R ²	SD	دوربین واتسون	
سازگاری تحصیلی	-۰/۱۴۶	۰/۰۲۱	۲/۴۱۱	۱/۷۵۳	
مدل	عامل مشترک غیراستاندارد		عامل مشترک استاندارد	T	P.Value
	B	SD	Beta		
ثابت	۱۰/۸۸	۰/۹۱۱		۱۱/۹۴۸	۰/۰۰۱
باورهای غیرمنطقی	-۰/۰۱۹	۰/۰۰۷	-۰/۱۴۶	-۲/۷۰۴	۰/۰۰۷

همانطور که آماره‌های تحلیل ضریب تعیین نشان می‌دهد ۲۱ درصد از پراکندگی مشاهده‌شده در سازگاری تحصیلی توسط متغیر باورهای غیرمنطقی توجیه می‌شود و به طریقی متغیر پیش‌بین رابطه خطی با متغیر ملاک (سازگاری تحصیلی) را نشان

می‌دهد. از طرفی مقدار همبستگی متغیرها ($R = -0/146$) نشان می‌دهد که از مدل رگرسیون خطی مذکور می‌توان برای پیش‌بینی استفاده نمود با توجه به آماره ($P > 0/005$ و $F = 7/311$) نتیجه گرفته می‌شود که مدل رگرسیونی معنادار می‌باشد. ضریب رگرسیونی استاندارد شده ($Beta$) بیانگر این است که متغیر پیش‌بین باورهای غیرمنطقی به میزان $-0/146$ متغیر ملاک را تبیین می‌کند.

آزمون سؤال سوم:

سهم کدام‌یک از باورهای غیرمنطقی در پیش‌بینی پذیرش اجتماعی دانش‌آموزان دختر بیشتر است؟

جدول ۴. ضرایب رگرسیون چندگانه متغیرهای مؤثر بر پذیرش اجتماعی

P.Value	F	MS	SS	Df	منابع تغییرات
۰/۰۰۱	۱۲/۸۸	۱۷۸/۸۳۹	۷۱۵/۳۵۵	۴	بین گروهی
		۱۳/۸۸۵	۴۶۲۳/۷۱۳	۳۳۳	درون گروهی
			۵۳۳۹/۶۸	۳۳۷	کل
دوربین واتسون		SD	R ²	R	مدل
۱/۷۷۵		۳/۷۲۶	۰/۱۳۴	۰/۳۳۶	پذیرش اجتماعی
P.Value	T	عامل مشترک غیراستاندارد		عامل مشترک استاندارد	
		Beta	SD	B	مدل
۰/۰۰۱	۱۷/۶۴		۱/۶	۲۸/۲۲	ثابت
۰/۰۵۳	-۱/۹۴	-۰/۱۲۳	۰/۰۲۷	-۰/۰۵۲	توقع از دیگران
۰/۳۳۶	-۰/۹۰۴	-۰/۰۵۳	۰/۰۴۸	-۰/۰۴۴	بی‌مسئولیتی هیجانی
۰/۸۲۲	-۰/۲۲۵	۰/۰۱۴	۰/۰۶۴	-۰/۰۱۴	اجتناب از مشکل
۰/۰۰۱	-۴/۴۹	-۰/۲۶۳	۰/۰۴۳	-۰/۱۹۳	درماندگی در برابر تغییر

خلاصه آماره‌های ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۱۳ درصد از پراکندگی ایجاد شده در پذیرش اجتماعی توسط ابعاد چهارگانه متغیر باورهای غیرمنطقی توجیه می‌شود و به طریقی متغیرهای مستقل رابطه خطی با متغیر وابسته (پذیرش اجتماعی) را نشان می‌دهد. از طرفی مقدار همبستگی متغیرها ($R = 0/336$) نشان می‌دهد که از مدل رگرسیون خطی مذکور به خوبی می‌توان برای پیش‌بینی استفاده نمود. با توجه به آماره ($P > 0/005$ و $F = 12/88$) نتیجه گرفته می‌شود که مدل رگرسیونی معنادار می‌باشد. میزان تبیین متغیر وابسته توسط هر یک از متغیرهای مستقل به ترتیب بدین شرح است: توقع از دیگران: ۱۲ درصد، بی‌مسئولیتی هیجانی: ۵ درصد، اجتناب از مشکل: ۱ درصد و درماندگی در برابر تغییر: ۲۶ درصد. با توجه به اینکه ضریب رگرسیونی ($Beta$) تنها در بعد درماندگی در برابر تغییر معناداری باشد و این متغیر بیشترین پیش‌بینی متغیر پذیرش اجتماعی را بر عهده دارد.

آزمون پرسش چهارم:

سهم کدام‌یک از باورهای غیرمنطقی در پیش‌بینی سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان دختر بیشتر است؟

جدول ۵. ضرایب رگرسیون چندگانه متغیرهای مؤثر بر سازگاری تحصیلی

P.Value		F	MS	SS	Df	منابع تغییرات
۰/۰۱۹	۲/۹۷۸	۱۷/۲۳	۶۸/۹۱۸	۴	بین گروهی	
		۵/۷۸۵	۱۹۲۶/۵۱۴	۳۳۳	درون گروهی	
		۱۹۹۵/۴۳۲	۳۳۷	کل		
دوربین واتسون		SD	R ²	R	مدل	
۱/۷۷		۲/۴۰۵	۰/۰۳۵	۰/۱۸۶	سازگاری تحصیلی	
P.Value	T	عامل مشترک استاندارد	عامل مشترک غیراستاندارد		مدل	
		Beta	SD	B		
۰/۰۰۱	۹/۹۹۹		۱/۰۳۳	۱۰/۳۲۸	ثابت	
۰/۵۹۷	-۰/۵۲۹	-۰/۰۳۶	۰/۰۱۷	-۰/۰۰۹	توقع از دیگران	
۰/۳۳۵	۰/۹۶۵	۰/۰۶۰	۰/۰۳۱	۰/۰۳۰	بی مسئولیتی هیجانی	
۰/۲۰۷	-۱/۲۶۳	-۰/۰۸۴	۰/۰۴۱	-۰/۰۵۲	اجتناب از مشکل	
۰/۰۳۷	-۲/۰۹۴	-۰/۱۲۹	۰/۰۲۸	-۰/۰۵۸	درماندگی در برابر تغییر	

خلاصه آماره‌های ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۳ درصد از پراکندگی ایجادشده در پذیرش اجتماعی توسط ابعاد چهارگانه متغیر باورهای غیرمنطقی توجیه می‌شود و به طریقی متغیرهای مستقل رابطه خطی با متغیر وابسته (پذیرش اجتماعی) را نشان می‌دهد. از طرفی مقدار همبستگی متغیرها ($R=0/186$) نشان می‌دهد که از مدل رگرسیون خطی مذکور به خوبی می‌توان برای پیش‌بینی استفاده نمود. با توجه به آماره ($P>0/005$ و $F=2/978$) نتیجه گرفته می‌شود که مدل رگرسیونی معنادار می‌باشد. میزان تبیین متغیر وابسته توسط هر یک از متغیرهای مستقل به ترتیب بدین شرح است: توقع از دیگران: ۴ درصد، بی مسئولیتی هیجانی: ۶ درصد، اجتناب از مشکل: ۸ درصد و درماندگی در برابر تغییر: ۱۳ درصد. همچنین ضریب رگرسیونی (Beta) تنهادر بعد درماندگی در برابر تغییر معنادار می‌باشد و این متغیر بیشترین پیش‌بینی متغیر پذیرش اجتماعی را بر عهده دارد

آزمون سؤال پنجم:

آیا پذیرش اجتماعی می‌تواند سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان دختر را پیش‌بینی کند؟

جدول ۶. تحلیل واریانس رابطه بین متغیر مستقل و متغیر وابسته

منابع تغییرات	Df	SS	MS	F	P.Value
بین گروهی	۱	۲۲۶/۷۲۹	۲۲۶/۷۲۹	۴۳/۰۷۲	۰/۰۰۱
درون گروهی	۳۳۶	۱۷۶۸/۷۰	۵/۲۶۴		
کل	۳۳۷	۱۹۹۵/۴۳۲			
مدل	R	R ²	SD	دوربین واتسون	
۱	۰/۳۳۷	۰/۱۱۴	۲/۲۹۴	۱/۷۹	
سازگاری تحصیلی	عامل مشترک غیراستاندارد		عامل مشترک استاندارد		P.Value
	B	SD	Beta		
ثابت	۴/۶۱۸	۰/۵۹۶		۷/۷۴۶	۰/۰۰۱
پذیرش اجتماعی	۰/۲۰۶	۰/۰۳۱	۰/۳۳۷	۶/۵۶۳	۰/۰۱۱

با توجه به جدول ۶ وجود رابطه خطی بین متغیرهای پیش‌بین و ملاک را در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ را می‌توان با توجه به آزمون‌ها تأیید نمود. خلاصه آماره‌های تحلیل ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۱۱ درصد از پراکندگی مشاهده ایجادشده

در سازگاری تحصیلی توسط متغیر پذیرش اجتماعی توجیه می‌شود و به طریقی متغیر مستقل رابطه خطی با متغیر وابسته (سازگاری تحصیلی) را نشان می‌دهد. از طرفی مقدار همبستگی متغیرها که برابر است با ($R=0/33$) نشان می‌دهد که از مدل رگرسیون خطی مذکور به خوبی می‌توان برای پیش‌بینی استفاده نمود. با توجه به آماره ($P>0/05$ و $F=43/072$) نتیجه گرفته می‌شود که مدل رگرسیونی معنادار می‌باشد. ضریب رگرسیونی استاندارد شده ($Beta$) بیانگر این است که متغیر پیش بین پذیرش اجتماعی به میزان $0/337$ متغیر ملاک را تبیین می‌نماید.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش بررسی رابطه باورهای غیرمنطقی بر پذیرش اجتماعی و سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه سوم دوره متوسطه شهر همدان بود بدین منظور سؤال‌های پژوهشی با استفاده از آزمون‌های آماری مناسب بررسی شدند که نتایج آن‌ها در جدول‌های شماره ۱ تا ۶ به‌طور مشروح بیان شده است.

در پاسخ به اولین سؤال پژوهش نتایج به‌دست آمده نشانگر آن است که بین میزان باورهای غیرمنطقی و پذیرش اجتماعی دانش‌آموزان ارتباط معنادار و منفی وجود دارد و این بدان معناست که هرچه میزان باورهای غیرمنطقی در دانش‌آموزان بیشتر باشد، میزان پذیرش اجتماعی آنان کاهش می‌یابد. در تبیین احتمالی تأیید این یافته شاید یکی از بهترین تبیین‌ها، نظریه عقلانی، عاطفی، رفتاری الیس (۱۹۷۰) باشد، زیرا وی معتقد است باورها و افکار فرد بر رفتار وی اثر می‌گذارد و این نوع باور فرد است که تعیین‌کننده رفتار اوست از این دیدگاه پذیرش اجتماعی به‌نوعی پیامد باورهای منطقی فرد است و هرچه میزان باورهای غیرمنطقی فرد بالا باشد میزان پذیرش اجتماعی فرد کم خواهد بود. به عبارتی وقتی حادثه فعال‌کننده‌ای رخ می‌دهد (A)، رفتاری که از فرد سر می‌زند به‌طور مستقیم از این حادثه فعال‌کننده ناشی نمی‌شود، بلکه بین حادثه فعال‌کننده و رفتار فرد، (B) و تفکرات فرد و در حقیقت، نظام باورهای وی قرار دارد که بر چگونگی و نوع رفتارهای وی تأثیر می‌گذارد. بنابراین، عدم پذیرش اجتماعی می‌تواند به‌عنوان پیامد (C) باورهای غیرمنطقی فرد باشد. این یافته با پژوهش‌های قبلی همچون (ثمری و لعلی فاز، ۱۳۸۴، محمودیان، ۱۳۸۶، اخلاصی، ۱۳۸۷) که بیانگر وجود ارتباط بین مؤلفه‌های شناختی و مفاهیم مرتبط با پذیرش اجتماعی است همسو می‌باشد. همچنین این یافته تأییدی است بر پژوهش‌های بندورا (۱۳۹۶) او در تحقیقات خود نشان داد نوجوانان دارای باور خوداثربندی تحصیلی و اجتماعی بیشتر موردپذیرش همسالان قرار می‌گیرند. به نظر می‌رسد شیوه تفکر و نوع باورمنطقی و کارآمد او باعث نوعی مدیریت در انواع تعارض‌های بین فردی و ایجاد روابط حمایتی بین همسالان می‌گردد و این جهت‌گیری‌های مثبت باعث افزایش پذیرش اجتماعی دانش‌آموزان گردیده است.

در پاسخ به سؤال دوم پژوهش، نتایج به‌دست آمده بیانگر آن است که بین باورهای غیرمنطقی و سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان مورد مطالعه ارتباط معنادار و منفی وجود دارد و این بدان معناست که هرچه میزان باورهای غیرمنطقی در دانش‌آموزان بیشتر باشد، میزان سازگاری تحصیلی آنان کاهش می‌یابد. نیز آزمون تحلیل واریانس نشان داد که در سطوح مختلف باورهای غیرمنطقی، میزان سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان دارای تفاوت معنادار است اما میزان تبیین متغیر سازگاری تحصیلی توسط باورهای غیرمنطقی چندان زیاد نمی‌باشد و این بدان معناست که باورهای غیرمنطقی نمی‌تواند به خوبی سازگاری تحصیلی را پوشش داده و تبیین نماید. این یافته نظریه الیس را (۱۹۶۹) را تأیید می‌نماید که سازگاری تحصیلی فرد محصول باورها و نگرش‌های فرد در خصوص خود و مدرسه مانند خود پنداره، باور خودکارآمدی و غیره می‌باشد. چگونگی و نحوه تفکر و نگرش دانش‌آموز نسبت به خود و الزاماتی که محیط آموزشی برای او پیش‌بینی کرده است بر رفتار وی تأثیر می‌گذارد. علت را می‌توان در آثار باورهای غیرمنطقی دانست. باورهای غیرمنطقی آثار منفی زیادی به دنبال دارند که یکی از آن آثار تأثیرات منفی بر رفتار سازگاران فرد است. فردی که دارای حدود بالایی از تفکرات غیرمنطقی است، اصولاً تمامی شکست‌های خود و حتی پیروزی‌هایش را با اموری غیر از خود مرتبط می‌داند و در نتیجه نمی‌تواند با دیگران به‌صورت سازگار برخورد نماید. هرچند باورهای غیرمنطقی در تبیین سازگاری تحصیلی دریافته‌های این پژوهش عامل چندان کارآمدی شناخته نگردید که علت آن را می‌توان در این دانست که واریانس سازگاری تحصیلی ناشی از متغیرهای متعددی مانند متغیرهای آموزشی، خانوادگی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و

غیره است اما وجود ارتباط در هردو متغیر در پژوهش‌های قبلی همچون مولتون، بران ولت (۱۹۹۱)، بریچز و رویگ (۱۹۹۷)، وان دام و مرتنس (۲۰۰۰)، بالتر (۲۰۰۲) مشهود می‌باشد.

در پاسخ به سؤال سوم و چهارم پژوهش، نتایج حاصله بیانگر این بود که از چهار بعد باورهای غیرمنطقی تنها بین درماندگی در برابر تغییر با پذیرش اجتماعی و سازگاری تحصیلی رابطه خطی برقرار می‌باشد. همچنین آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه نشان داد در سطوح مختلف ابعاد باورهای غیرمنطقی، میزان پذیرش اجتماعی و سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان تفاوت معنادار است اما میزان تبیین هردومتغیرملاک توسط ابعاد چهارگانه باورهای غیرمنطقی چندان زیاد نمی‌باشد و این بدان معناست که این ابعاد باورهای غیرمنطقی نمی‌تواند به‌خوبی پذیرش اجتماعی و سازگاری تحصیلی را تبیین نماید. همچنان که نتایج تحقیق حاضر نشان داده است، بیشترین تأثیر منفی بر پذیرش اجتماعی و سازگاری تحصیلی را بعد درماندگی در برابر تغییر به ترتیب با ۲۶ و ۱۳ درصد تبیین می‌نماید. در تبیین احتمالی سهم بیشتر عامل درماندگی در برابر تغییر باید گفت عوامل فشارزای اجتماعی متعددی (روابط انسانی جدید، درس‌های جدید، نگرانی از آینده، حتی دوری از خانواده و اسکان در محیط‌هایی غیر از خانواده) در محیط مدرسه وجود دارند که می‌توانند مشکلات سازگاری جدی ایجاد نمایند (هیگینز و اندلر^{۱۷}، ۱۹۹۵). تصورات منفی از خود، احساس عدم کارایی و بی‌کفایتی، همراه با کاهش در عزت‌نفس را در فرد نضج می‌دهد و در نتیجه خود را ناتوان از مواجهه با مشکلات و حل آن می‌بیند (نجاریان و ابراهیمی قوام، ۱۳۶۹). همچنین درماندگی در برابر تغییر از آنجایی که توانمندی سازگاری فرد و انطباق وی با محیط اجتماعی، خانوادگی، شغلی و تحصیلی را از بین می‌برد، وی را دچار مشکل سازگاری کلی می‌نماید (دی‌لورنزو، دیوید و مونتگومری^{۱۸}، ۲۰۰۷؛ ترجمه محقق).

در سؤال پنجم نتایج رگرسیون خطی نشانگر آن است که بین پذیرش اجتماعی و سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان مورد مطالعه ارتباط معنادار و مثبت وجود دارد و این بدان معناست که هرچه میزان پذیرش اجتماعی دانش‌آموزان بیشتر باشد، سطح سازگاری تحصیلی آنان افزایش می‌یابد؛ و متغیر پذیرش اجتماعی ۳۴ درصد از سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان مورد مطالعه را تبیین می‌نماید. آنچه همسو با تحقیقات هادلی (۲۰۰۲) است که هرچه پذیرش اجتماعی در دانش‌آموزان بیشتر باشد تمایل به ماندگاری در تحصیل بیشتر و بالعکس با کاهش پذیرش اجتماعی احتمال ترک آنان افزایش می‌یابد. از طرفی دانش‌آموزانی که توانمندی بیشتری در برقراری روابط دوستانه با سایر دانش‌آموزان و همسالان دارند سازگاری تحصیلی بالاتر و عملکرد مناسب‌تری را نسبت به تحصیل و علاقه‌مندی به مدرسه از خود نشان می‌دهند (لوپز و دوبایس، ۲۰۰۵). همچنین در تبیین احتمالی این یافته می‌توان به نتایج حاصل از پژوهش کایور، ۲۰۰۵ به نقل از ایرانپور مبارکه ۱۳۸۴ که نشان داد مهارت‌های ارتباطی ضعیف دانش‌آموزان سبب مشکلات تحصیلی می‌گردد اشاره کرد. به نظر می‌رسد دانش‌آموزانی که در برقراری ارتباط مناسب با همسالان و اولیاء مدرسه عملکرد ضعیفی دارند از پذیرش اجتماعی کمی توسط دیگران برخوردار باشند و همین امر باعث آسیب‌های روان‌شناختی، کاهش اعتماد به نفس و خود پنداره ضعیف و باعث کاهش سازگاری تحصیلی در این افراد می‌گردد.

نتایج نهایی تحقیق حاکی از آن است که باورهای غیرمنطقی به‌صورت منفی بر سازگاری تحصیلی و پذیرش اجتماعی دانش‌آموزان اثرگذار است اما در تبیین هر دو متغیر عامل چندان کارآمدی نیست و نمی‌توان به‌وسیله این متغیر پیش‌بین، دو متغیر ملاک را تبیین نمود؛ اما متغیر پذیرش اجتماعی بسیار موفق‌تر از باورهای غیرمنطقی می‌تواند سازگاری تحصیلی را تبیین و پیش‌بینی نماید. با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر، شناسایی انواع باورهای غیرمنطقی و تحریف‌های شناختی و آموزش نحوه مقابله با آنها به دانش‌آموزان در قالب دروس مهارت‌های زندگی، مهارت‌های ارتباطی و مهارت‌های روان‌شناختی در مدارس و مراکز آموزشی به‌منظور بهبود و ارتقاء پذیرش اجتماعی و سازگاری تحصیلی ایشان توصیه می‌گردد.

17. Higgins & Endler

25. DiLorenzo, David, & Montgomery

منابع:

- [۱] الیز، آلبرت و هارپر، رابرت. (۱۳۸۰). چگونه منطقی زندگی کنیم. ترجمه نوشین ری شهری. تهران: نسل نو اندیش.
- [۲] اتکینسون، ریتا. ال، اتکینسون، ریچارد. سی، اسمیت، ادوارد. ای، بم، داریل. ج، نولن، سوزان و هوکسما. (۱۳۸۵). زمینه‌ی روان‌شناسی هیلگارد. ترجمه محمدتقی براهنی، بهروز بی رشک، مهرداد بیک، رضا زمانی، مهرناز شهرآرای، یوسف کریمی، نیسان گاهان و مهدی محی‌الدین، تهران: رشد.
- [۳] اردلان، الهام و حسین چاری، مسعود. (۱۳۹۰). پیش‌بینی سازگاری تحصیلی بر اساس مهارت‌های ارتباطی با واسطه باورهای خودکار آمدی. روان‌شناسی تربیتی، ۶، (۱۷)، ۱-۲۸.
- [۴] ایرانیپور مبارکه، اختر. (۱۳۸۱). بررسی رابطه بین دوستی‌های دوجانبه، پذیرش همسالان، خود پنداره و سازگاری اجتماعی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر سال سوم راهنمایی شهر اصفهان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، دانشکده روان‌شناسی و علوم اجتماعی.
- [۵] اخلاصی، ابراهیم. (۱۳۸۷). مدیریت بدن و رابطه آن با پذیرش اجتماعی بدن، مطالعه موردی زنان شهر شیراز. مطالعات راهبردی زنان، ۴۱، ۹-۴۹.
- [۶] پور افکاری، نصرت‌الله. (۱۳۸۰). فرهنگ جامع روان‌شناسی- روان‌پزشکی انگلیسی- فارسی، جلد اول، چاپ سوم، تهران: فرهنگ معاصر.
- [۷] تجلی، الهام و اردستانی، فاطمه. (۱۳۸۹). رابطه ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده با خودکارآمدی و سازگاری تحصیلی. مجله روان‌شناسی، ۱۴، (۱)، ۶۲-۷۸.
- [۸] ثمری، علی‌اکبر و لعلی فاز، احمد. (۱۳۸۴). مطالعه اثربخشی مهارت‌های زندگی بر استرس خانواده و پذیرش اجتماعی. فصلنامه اصول بهداشت روانی، ۷، (۲۶ و ۲۵)، ۴۷-۵۵.
- [۹] عبادی، غلامحسین و معتمدین، مختار. (۱۳۸۴). بررسی ساختار عاملی آزمون باورهای غیرمنطقی جونز در شهر اهواز. دانش پژوهش در روان‌شناسی، ۷، (۲۳)، ۷۳-۹۲.
- [۱۰] کلانتری، فریبا. (۱۳۸۸). رابطه بین پذیرش اجتماعی و سلامت روانی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی رامهرمز. مجموعه مقالات چهارمین سمینار بهداشت روانی دانشجویان.
- [۱۱] گنجی، حمزه. (۱۳۸۴). پرسشنامه‌های ارزشیابی شخصیت، تهران: ساوالان.
- [۱۲] محمودیان، مجید. (۱۳۸۶). بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی با رویکرد قرآنی بر افسردگی، پذیرش اجتماعی و عملکرد تحصیلی فراگیران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی.
- [۱۳] معتمدین، مختار و عبادی، غلامحسین. (۱۳۸۶). نقش باورهای غیرمنطقی و پرخاشگری بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان پسر دوره‌ی متوسطه‌ی شهر تبریز. دانش و پژوهش در علوم تربیتی، (۱۴)، ۲۲-۱.
- [۱۴] نجاریان، بهمن و ابراهیمی قوام، صغرا. (۱۳۶۹). نقش حمایت اجتماعی در سازگاری فرد. مجله اطلاعات علمی، ۶، (۸)، ۴-۶.
- [۱۵] یمینی‌دوزسرخابی، محمد. (۱۳۷۱). تحلیلی بر ناسازگاری دانش‌آموزان در دوره ابتدایی. فصلنامه تعلیم و تربیت، ۸، (۴)، ۶۱-۷۷.
- [16] Bandura, A. Borboronelli, C. Caprara, G.V. & Pastorelli, C. (1996) Multifoceted Impact of self-Efficacy Beliefs on Academic Functioning. Child Development, 67,1206-1222.

- [17] Boulter, Lyn. T. (2002). self-concept as Predictor of college Freshman academic adjustment. *College Student Journal*.
- [18] <http://www.looksmart.com>
- [19] Bridges, K. Robert & Rog Miguët. (1997). Academic procrastination and irrational inking: a re-examination whit context controlled. *Personality and individual difference*, vol. 22, Issue 6, pp: 941-944.
- [20] Chong Abdullah, M. Elias, H. Mahyuddin, R, & Uli, J. (2009). Adjustment Amongst First Year Students in a Malaysian. *European Journal of Social Sciences*, 8(3): 496-505.
- [21] Ciarrochi, J, & Scott, G. (2006). The link between emotional competence and well-being: A longitudinal study. *British Journal of Guidance & Counseling*, 34: 231-243.
- [22] DiLorenzo, T, David, D, & Montgomery, GH. (2007). The interrelations between irrational cognitive processes and distress in stressful academic settings. *Personality and Individual Differences*, 42(2):765-776.
- [23] Hudley, Cynthia A. (2002). Comparing teacher and peer perception of aggression: An Ecological Approach. *Educational Psychology*, Volume 85, Issue 2, pp: 377-384.
- [24] Higgins, J.E, & Endler, N.S. (1995). Coping, life stress, and psychological and somatic distress. *European Journal of Psychology*, 9: 253-270.
- [25] Mullto, K. D, Brown, S. D, Lent, R. W. (1991). Relation of self-efficacy beliefs to academic outcomes: A meta-analytic investigation. *Journal of Counseling Psychology*, 38: 30-38.
- [26] Lopez, C, & Dubois, D. L. (2005). Peer victimization and rejection: Investigation of an integrative model of effects on emotional, behavioral, and academic adjustment in early adolescence. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 34: 25-36.
- [27] Zychowski, L. A. (2007). Academic and social predictors of college adjustment among first-year students: Do high school friendships make a difference? Unpublished Ph.D.Thesis, Indiana University of Pennsylvania.